

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

-

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpide "Tutkimusrahoittajat tukevat rahoituksellaan tutkijanuran eri vaiheita ja monipuolisia urapolkuja":

- Suomen Akatemia tukee tutkijanuran eri vaiheita ja monipuolisia urapolkuja monipuolisella rahoituskokonaisuudellaan sekä kehittämällä sitä jatkuvasti käytössä olevien voimavarojen puitteissa mm. rahoitusmuotoja ja -hakuja kehittämällä. Akatemia on esimerkiksi lisännyt tohtorikoulutuksen rahoitusta Akatemiahankkeissa (rahoitus yhteensä noin 45 milj. euroa vuonna 2025).

Toimenpide "Tutkimusorganisaatiot ja tutkimusrahoittajat kehittävät tutkimuksen turvallisuuden ja kansainvälisen yhteistyön yhteisiä toimintamalleja":

- Tämä on tutkimukselle tärkeä ja ajankohtainen toimenpide kansainvälisen toimintaympäristön dynaamisuuden ja jatkuvasti kehittyvien tutkimusturvallisuuskäytäntöjen vuoksi. Yhteistyötä kehittämällä voidaan varmistaa yhteinen kehityssuunta ja välttää päällekkäistä työtä. Kansallisen yhteistyön kehittämisen lisäksi on tärkeää seurata kansainvälisiä kehityskulkuja ja kerätä oppeja kansainvälisiltä foorumeilta.

- Tutkimussektorin yhteinen ja jaettu kansainvälisen toimintaympäristön tilannekuva luo perustan yhteistyön kehittämiseksi ja yhteisille toimintamalleille, minkä vuoksi yhteisen tilannekuvan huomioimista toimenpidesuosituksissa voisi harkita.

- Akatemia aloitti tutkimusturvallisuuskäytäntöjen pilotoinnin tutkimusrahoituksessa syksyllä 2025 yhteistyössä tutkimustoimijoiden kanssa. Lisäksi Akatemia on käynnistänyt tutkimuksen turvallisuutta käsittelevän tutkimustoimijoiden kansallisen verkoston.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteessa todetaan, että tutkimus ja koulutus kehittyvät tiiviissä yhteistyössä yritysten ja työelämän kanssa. Akatemia korostaa, että monipuolisen ja korkealaatuisen tutkimuksen vahvistaminen tulisi olla ensisijainen toimi tutkimuksen kehittämiseksi. Laadukkaan ja monipuolisen tutkitun tiedon ja osaamisen tarvetta on myös muilla sektoreilla kuin yksityisellä. Siksi on tärkeää, että tutkimuksen kehittämisessä huomioidaan myös julkisen ja kolmannen sektorin tarpeet huomioiden (esim. terveydenhuolto sekä tasa-arvon ja monimuotoisuuden edistäminen). Lisäksi on syytä mainita, että korkeatasoinen tutkimus tuottaa uutta tietoa, jonka hyödyntäminen on usein kaukana tulevaisuudessa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna tutkimus toimii suunnan näyttäjänä yrityksille ja elinkeinoelämällä sekä muille yhteiskunnan toimijoille.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpide "Korkeakoulut yhdenmukaistavat yhteistyön käytäntöjä yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa T&K-yhteistyön sujuvoittamiseksi":

- Akatemia korostaa, että laadukkaan ja monipuolisen tutkitun tiedon ja osaamisen tarvetta on myös muilla sektoreilla kuin yksityisellä. Siksi on tärkeää, että toimivia yhteistyökäytäntöjä on myös julkisen sektorin ja järjestökentän toimijoiden kanssa.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteessa kuvastuu tutkimuksella on merkittävä rooli talouskasvun lähteenä. Lisäksi on syytä huomioida, että monipuolinen ja korkealaatuinen tutkimus toimii myös mm. hyvinvoinnin, kriisinkestävyyden ja sivistyksen lähteenä tutkimuksen monipuolisten hyötyjen vuoksi.

Tavoitteessa todetaan kunnianhimoisesti, että T&K-rahoitus on vähintään neljä prosenttia bruttokansantuotteesta. Kunnianhimon tasoa olisi mahdollista vielä nostaa ja asettaa tavoite

kansainväliseen kontekstiin toteamalla, että T&K-toiminnan rahoitus on vähintään neljä prosenttia ja Suomi kuuluu maailman kärkijoukkoon T&K-intensiteetissä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpide "Suomen Akatemia, korkeakoulut ja CSC varmistavat valtion T&K-lisärahoituksella rahoitettavien toimien vaikuttavuuden":

- Kyseessä on tärkeä toimenpide, joka mahdollistaa TKI-poliittisten tavoitteiden seurannan ja saavuttamisen. Akatemia korostaa, että jo nyt Akatemia seuraa kaiken rahoittamansa tutkimuksen (ml. T&K-lisärahoitus) vaikuttavuutta. Lisäksi Akatemia raportoi T&K-lisärahoituksesta tutkimus- ja innovaationeuvostolle. Päällekkäisen työn välttämiseksi on tärkeää kehittää yhteistyössä jo olemassa olevia tietolähteitä ja selkeyttää eri toimijoiden rooleja tiedonkeruussa.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Visioluonnoksen tilannekuva tarjoaa realistisen, ajantasaisen ja hyvin perustellun kuvauksen suomalaisen korkeakoulu ja tutkimusjärjestelmän toimintaympäristöstä. Erityisen myönteistä on, että tutkimus ja osaaminen nähdään visiossa strategisina tulevaisuusinvestointeina, joiden merkitys ulottuu talouskasvun ohella yhteiskunnan yleiseen hyvinvointiin mutta myös sen toimintakykyyn, resilienssiin ja turvallisuuteen.

Kansainvälisen toimintaympäristön kuvauksessa visio onnistuu hyvin tunnistamaan tieteen ja teknologian kasvavan roolin geopolitiisessa kilpailussa sekä osajavirtojen, turvallisuuskysymysten ja arvoihin perustuvan yhteistyön merkityksen. Akatemia pitää myönteisenä, että EU- ja muu kansainvälinen yhteistyö nähdään edelleen suomalaisen tutkimusjärjestelmän vahvuutena ja laadun edellytyksenä, vaikka toimintaympäristö edellyttää entistä riskitietoisempaa ja vastuullisempaa lähestymistapaa.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta kommentoida Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040 -luonnosta. Akatemia pitää sitä tervetulleena ja ajankohtaisena pitkän aikavälin suuntaviivana suomalaisen korkeakoulu ja tutkimusjärjestelmän kehittämiseksi. Visio tunnistaa osuvasti laaja-alaisen ja korkealaatuisen tutkimuksen, osaamisen ja koulutuksen keskeisen merkityksen Suomen

kestävän kasvun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden perustana nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Vision tavoitteet vahvistavat pitkäjänteistä ajattelua, jossa rohkeilla tutkimusideoilla, monipuolisella tutkimuksella ja tieteellisellä uudistumisella on keskeinen rooli. Tämä on välttämätöntä, sillä tulevaisuuden osaamis- ja tietotarpeita on vaikea ennakoida ilman avointa ja laaja-alaista tutkimusta. Toimivan sektorien välisen yhteistyön kautta tutkimus voi toimia suunnan näyttäjänä yritysille ja elinkeinoelämälle sekä muille sektoreille.

Visiossa korostuva kansainvälinen yhteistyö on Akatemian näkökulmasta keskeinen vahvuus, josta ei voida tinkiä. Kansainväliset tutkijaverkostot, huippuosajien liikkuvuus ja tiivis kansainvälinen yhteistyö ovat ratkaisevia Suomen kaltaisen pienen avotalouden tutkimuksen laadun, vaikuttavuuden ja vetovoiman kannalta.

Akatemia näkee OKM:n visioluonnoksen kunnianhimoisena ja oikeansuuntaisena ja on valmis jatkossakin toimimaan aktiivisena kumppanina vision jatkokehittämisessä ja toimeenpanossa. Laadukasta ja monipuolista tutkimusta ja osaamista vahvistamalla varmistetaan kestävä, hyvinvoiva, oikeudenmukainen ja kriisinkestävä Suomi nyt ja tulevaisuudessa.

9. Muut kommentit

-

Tanskanen Jukka
Suomen Akatemia - Vaikuttavuuden ja tiedepolitiikan yksikkö